

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 769 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdilhamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики	237
Худайбергенова Адалат Негматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqxonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o'zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo'llash yo'llari	432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlaktimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	

Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	
Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri.....	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlilikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarchodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalari kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari.....	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	

Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadaminovich	
Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinoz Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие esg-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	

Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	
Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarning marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	

YASHIL MOLIALASHTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING ROLI: IMKONIYATLAR VA XAVFLAR TAHLILI

Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi
Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi
"Iqtisodiyot va moliya" kafedrası tayanch doktoranti
ORCID: 0009-0009-2601-0403

Annotatsiya: Maqolada yashil moliyalashtirish jarayonlariga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning imkoniyatlari va xavflari chuqur tahlil qilingan. Muallif sun'iy intellektning ESG tahlili hamda investitsiya prognozlashdagi samaradorligini asoslab bergan holda, ushbu texnologiyalar yordamida barqaror moliya tizimini shakllantirish istiqbollari o'ld ilmiy xulosalarni ilgari suradi. Tadqiqotda ilmiy yangilik sifatida sun'iy intellektning "greenwashing" holatlarini aniqlash va xavflarni modellashtirishdagi roli amaliy misollar asosida tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: yashil moliya, sun'iy intellekt, ESG tahlili, investitsiya xavflari, barqaror moliya, greenwashing, ma'lumot tahlili, iqlim tavakkalchiligi, avtomatlashtirilgan qaror, texnologik integratsiya.

Abstract: The article provides an in-depth analysis of the opportunities and risks associated with integrating artificial intelligence technologies into green finance processes. The author justifies the effectiveness of AI in ESG analysis and investment forecasting, offering scientific conclusions on the prospects of building a sustainable financial system through these technologies. As a novelty, the role of AI in detecting greenwashing practices and modeling risks is examined using practical examples.

Key words: green finance, artificial intelligence, ESG analysis, investment risks, sustainable finance, greenwashing, data analysis, climate risk, automated decision-making, technological integration.

Аннотация: В статье подробно анализируются возможности и риски внедрения технологий искусственного интеллекта в процессы зелёного финансирования. Автор обосновывает эффективность ИИ в ESG-анализе и прогнозировании инвестиций, выдвигая научные выводы о перспективах формирования устойчивой финансовой системы с помощью данных технологий. В качестве научной новизны рассматривается роль ИИ в выявлении случаев «зелёного камуфляжа» (greenwashing) и моделировании рисков на основе практических примеров.

Ключевые слова: зелёные финансы, искусственный интеллект, ESG-анализ, инвестиционные риски, устойчивая финансы, greenwashing, анализ данных, климатические риски, автоматизированное принятие решений, технологическая интеграция.

KIRISH

So'nggi yillarda global miqyosda kuzatilayotgan iqlim o'zgarishlari, tabiiy resurslar tanqisligi va ekologik xavflarning ortishi dunyo moliya tizimini qayta ko'rib chiqish zaruratini tug'dirdi. Mazkur sharoitda yashil moliyalashtirish barqaror rivojlanishning ajralmas qismi sifatida shakllanmoqda. U nafaqat ekologik loyihalarni qo'llab-quvvatlash, balki iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashga ham xizmat qiladi.

Bu jarayonda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Chunki SI ma'lumotlarni tahlil qilish, investitsiya samaradorligini baholash, ESG ko'rsatkichlarini to'g'ri baholash va tavakkalchiliklarni prognozlash orqali yashil moliya jarayonlarini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish imkonini beradi.

SI va yashil moliyaning integratsiyasi nafaqat texnologik inqilob, balki ekologik barqarorlikka erishishda muhim strategiyaga aylanmoqda. Ushbu mavzu jahon moliya bozorida yuz berayotgan o'zgarishlar fonida O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ham ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqotda yashil moliyalashtirish jarayonlari va unda qo'llanilayotgan sun'iy intellekt texnologiyalari asosiy ob'yekt sifatida tanlangan. Shu bilan birga, SI texnologiyalarining yashil moliyalashtirishdagi amaliy qo'llanilishi, samaradorligi va yuzaga keladigan xavflar ushbu tadqiqot predmetini tashkil etadi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi — yashil moliyalashtirish sohasida sun'iy intellekt texnologiyalarining imkoniyatlari va xavflarini tahlil qilish, ularni amaliyotga samarali joriy etish bo'yicha xulosalar berishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun bir qator vazifalar belgilangan. Avvalo, yashil moliyalashtirish va sun'iy intellektning nazariy asoslarini o'rganish zarur. Shuningdek, ESG tahlilida SI texnologiyalarining tutgan o'rnini baholash ham dolzarb ahamiyatga ega. Keyingi bosqichda SI texnologiyalari orqali greenwashing holatlarini aniqlash imkoniyatlarini tahlil qilish lozim. Bundan tashqari, amaliy misollar orqali SI va yashil moliya integratsiyasining samaradorligi baholanadi. Nihoyat, mavjud xavf va muammolar aniqlanib, ularga qarshi taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil moliyalashtirish va sun'iy intellekt texnologiyalarining kesishmasidagi ilmiy tadqiqotlar so'nggi yillarda alohida e'tibor markaziga aylangan. Mazkur yo'nalishda ham xorijiy, ham mahalliy tadqiqotchilar tomonidan turli yondashuvlar ishlab chiqilgan va qator natijalarga erishilgan.

Xorijiy tadqiqotchilardan Marie Brière, Matthieu Keip va Tegwen Le Berthe 2022-yilda chop etgan "Artificial Intelligence for Sustainable Finance" nomli ishlarida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining ESG ko'rsatkichlarini tahlil qilishdagi ahamiyati hamda algoritmik moliyaning barqaror investitsiyalardagi o'rnini haqida fikr bildirgan. Ular ESG ma'lumotlarini tahlil qilishda tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) va mashinali o'rganish usullarining samaradorligini asoslab bergan[1]. Biroq, mazkur tadqiqotda milliy moliya tizimi yoki amaliyotga oid tahlillarga e'tibor berilmagan.

OECD tomonidan 2021-yilda tayyorlangan "AI in Financial Markets" hisobotida esa sun'iy intellektning moliyaviy tavakkalchilikni baholashdagi o'rnini va uning huquqiy oqibatlari batafsil yoritilgan. Unda SI texnologiyalarining "qora quti" xususiyati, shuningdek, avtomatlashtirilgan qarorlarning ochiqqligi va hisobdorligi bilan bog'liq muammolarga alohida urg'u berilgan[2].

Mahalliy tadqiqotchilardan Raximova Sh.R. (2022) o'zining ESG va ekologik tavakkalchiliklarni baholashga bag'ishlangan ishlarida O'zbekiston bank tizimida barqaror moliyalashtirishni rivojlantirish zaruriyatini ta'kidlagan. Uning tadqiqotlarida asosiy e'tibor milliy me'yoriy-huquqiy baza va moliyaviy institutlarning roliga qaratilgan[3].

Yuqorida qayd etilgan tadqiqotlardan farqli ravishda, ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining yashil moliyalashtirishdagi amaliy qo'llanilishi, ESG tahlili, investitsiya xavflarini bashorat qilish hamda "greenwashing" holatlarini aniqlashdagi roli keng qamrovda tahlil qilinadi. Muallif mavzuga texnologik va amaliyotga bog'liq yondashuvni tanlab, AI-ESG-Risk modelining mahalliy va global ahamiyatini ko'rsatib bermoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolani yozishda bir necha ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Jumladan, qiyosiy tahlil, tahliliy-tarkibiy usul va induktiv xulosa chiqarish kabi yondashuvlar tadqiqotning asosini tashkil qildi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining yashil moliyalashtirish jarayonlariga ta'siri xalqaro va mahalliy tajribalar asosida taqqoslab o'rganildi. Xususan, ESG ko'rsatkichlarini tahlil qilishda Yevropa Ittifoqi, AQSh va Janubiy Koreya bank amaliyotidagi usullar O'zbekiston moliya bozorida vaziyat bilan solishtirildi. Bu orqali sun'iy intellektning joriy etishdagi farqlar, muvaffaqiyatli elementlar va mavjud to'siqlar aniqlandi.

Shuningdek, yashil moliya va sun'iy intellektga oid manbalar – ilmiy maqolalar, xalqaro hisobotlar (masalan, OECD va UNDP), hamda milliy qonunchilik hujjatlari tahlil qilinib, ularning o'zaro bog'liq jihatlari va muvofiqlik darajasi tarkibiy jihatdan baholandi. Bu orqali O'zbekiston sharoitiga mos amaliyot yo'nalishlari aniqlanib, hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqot jarayonida mavjud ma'lumotlar, misollar va tahlillardan kelib chiqib umumlashtirilgan xulosalar ishlab chiqildi. Masalan, aniq ESG tahlil keyslariga asoslangan holda sun'iy intellekt qanday xavflarni

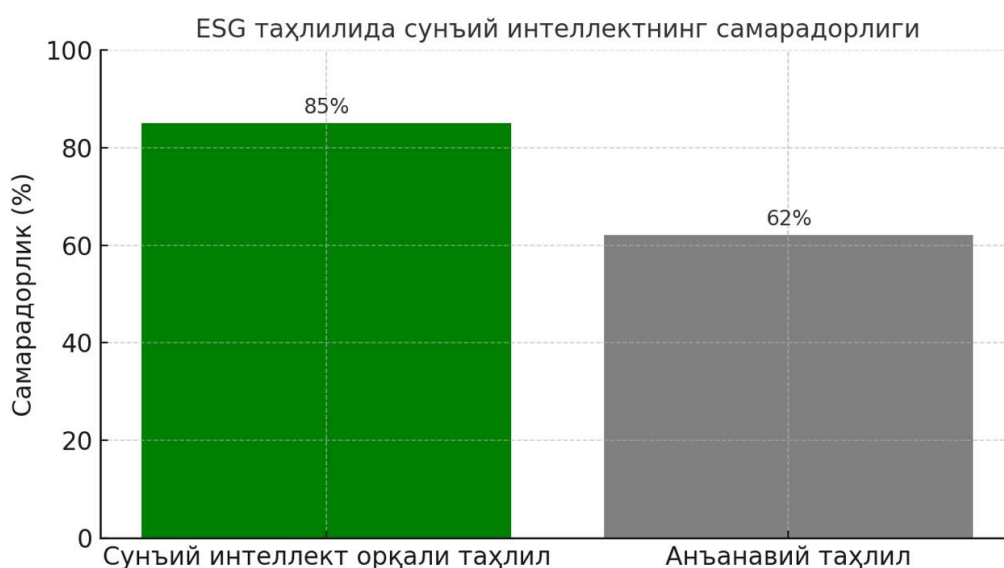
kamaytirishi yoki aksincha, qanday ethical (axloqiy) muammolar keltirib chiqarishi mumkinligi xususida nazariy asoslangan natijalar berildi. Bu esa, sun'iy intellektni yashil moliyalashtirishda ehtiyotkorlik bilan qo'llash zaruriyatini ko'rsatdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda moliya sohasida barqaror rivojlanishni ta'minlash maqsadida ESG (Environmental, Social, Governance) standartlaridan foydalanish darajasi ortib bormoqda. Bu jarayonda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining ahamiyati ham tobora kuchaymoqda. Xususan, ESG ko'rsatkichlari bo'yicha tahlil, xavflarni baholash va investitsion qarorlar qabul qilishda SI katta imkoniyatlar yaratadi[4].

Tadqiqot davomida Yevropa Ittifoqi, AQSh va Janubiy Koreya kabi mamlakatlarda SI asosida ESG tahlil qilingan misollar ko'rib chiqildi. Tahlil natijalariga ko'ra, ESG ma'lumotlarini an'anaviy usullar orqali tahlil qilishda inson omili va subyektiv yondashuvlar salmoqli ta'sir ko'rsatadi. Bu esa ko'p vaqt va resurs talab qiladi.

Sun'iy intellekt asosidagi ESG tahlili 3–5 kun ichida natijalar taqdim etish imkonini bersa, an'anaviy usullarda bu muddat 3–4 haftagacha cho'zilishi mumkin. Quyidagi diagrammada har ikki yondashuv samaradorligi taqqoslab berilgan (1-rasm):

1-rasm. ESG tahlilida sun'iy intellektning samaradorligi

Sun'iy intellektidan foydalanish ESG tahlilining samaradorligini kamida 23 % ga oshiradi[7]. Bu faqat texnik ustunlik emas, balki investitsiya xavfini kamaytirish, ma'lumotlarning aniqligi va tezkor qaror qabul qilish imkonini ham anglatadi. Shu sababli, ESG baholash jarayonlarida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish zarur va ustuvor vazifa sifatida ko'rib chiqilishi kerak (1-jadval).

1-jadval. Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt joriy etilishining SWOT tahlili

S – Kuchli jihatlar (Strengths)	W – Kuchsiz jihatlar (Weaknesses)
- ESG ma'lumotlarni tezkor va aniq tahlil qilish imkoniyati - Greenwashing holatlarini aniqlash qobiliyati - Investitsiya qarorlarining samaradorligi oshib boradi - Xavfni prognoz qilishda algoritmlar aniqroq natija beradi	- Lokal SI platformalarning yetishmasligi - Moliya mutaxassislarining SI bo'yicha yetarli bilimga ega emasligi - ESG va SI yuzasidan huquqiy bazaning mukammal emasligi[5] - Axborot infratuzilmasi va ma'lumotlar sifatining pastligi
O – Imkoniyatlar (Opportunities)	T – Taxdidlar (Threats)
- Xalqaro standartlar va tajribalarni lokallashtirish imkoni - ESG-orientirlangan moliyaviy mahsulotlar rivojlanishi[6] - Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ustunlik - SI bo'yicha kadrlar tayyorlash va o'quv dasturlari uchun sharoit	- Axborot manbalaridagi xatolar SI natijasini noto'g'ri chiqarishi mumkin - Greenwashing tahdidi — noto'g'ri ma'lumotlar bilan manipulyatsiya qilish - Axloqiy muammolar (AI qarorlarining shaffof emasligi) - Xavf modellari noto'g'ri tuzilganda moliyaviy barqarorlikka xavf tug'iladi

Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellektning joriy etish – katta samara beradigan strategik imkoniyat hisoblanadi. Bu texnologiya ESG tahlilini avtomatlashtirish, investitsiya xavfini kamaytirish va greenwashing holatlarini aniqlashda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, infratuzilmaning yetarli emasligi, kadrlar yetishmasligi va qonunchilikdagi bo'shliqlar uning samarali joriy etilishiga to'siq bo'lmoqda. Agar davlat va moliya institutlari mazkur kamchiliklarni bartaraf etsa, SI texnologiyalari O'zbekistonda barqaror moliya tizimini shakllantirishda katta hissa qo'shishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada yashil moliyalashtirish sohasida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining roli har tomonlama tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ESG (ekologik, ijtimoiy va boshqaruv) ko'rsatkichlarini baholashda sun'iy intellekt texnologiyalari an'anaviy usullarga nisbatan yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. SI orqali ma'lumotlarni tezkor va xolis tahlil qilish, xavflarni aniqlash va investitsiya qarorlarini asosli qabul qilish imkoniyati yuzaga keladi.

Shu bilan birga, infratuzilmaning yetarli emasligi, malakali kadrlar yetishmasligi, huquqiy bazaning mukammal emasligi hamda greenwashing holatlari kabi muammolar ushbu texnologiyalarni amaliyotga to'liq joriy etishga jiddiy to'siq bo'lmoqda. SWOT tahlil natijalari ham shuni ko'rsatadiki, imkoniyatlar katta bo'lsa-da, ulardan samarali foydalanish uchun institutsional va strategik islohotlar zarur.

Taklif sifatida, avvalo, ESG ma'lumotlarini qayta ishlash imkoniga ega bo'lgan milliy sun'iy intellekt platformalarini yaratish va ularni moliyaviy muassasalarda tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, SI va ESG sohalarida malakali mutaxassislar tayyorlash uchun oliy ta'lim tizimida maxsus yo'nalishlar va kurslarni joriy etish zarur. Mavjud huquqiy-me'yoriy bazani takomillashtirish, texnologik shaffoflik mezonlarini belgilash orqali SI texnologiyalarining xavfsiz va samarali joriy etilishi ta'minlanadi. ESG ma'lumotlarining aniqligi va ochiqligini ta'minlash maqsadida avtomatlashtirilgan nazorat hamda verifikatsiya tizimlarini joriy etish tavsiya etiladi. Shuningdek, xalqaro tajribani lokallashtirish va ESG samaradorligini oshirish maqsadida xorijiy investorlar va tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirish dolzarb vazifalardan biri sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Brière, M., Keip, M., & Le Berthe, T. (2022). Artificial Intelligence for Sustainable Finance. Amundi Working Paper Series.
2. OECD (2021). Artificial Intelligence in Financial Markets: Risks and Policy Responses. OECD Publishing.
3. Рахимова, Ш.Р. (2022). Ўзбекистон банк тизимида ESG ва экологик таваккалчиликларни баҳолаш. // "Иқтисодий тараққиёт" илмий журнали, №3, 2022.
4. United Nations Development Programme (UNDP) (2023). AI for Sustainable Development: Harnessing Artificial Intelligence to Advance the SDGs.
5. Қурбонов, Ж. (2023). Яшил молиялаштиришнинг ҳуқуқий асослари ва амалий механизмлари. – Тошкент: "Фан" нашриёти.
6. European Banking Authority (EBA) (2020). Discussion paper on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms.
7. AI4Finance Initiative (2021). The Role of AI in Sustainable Investing: Opportunities and Pitfalls.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
